

OSLOBODENJE

SEDMIČNI POLITIČKI MAGAZIN, 31. JULI/SRPANJ 2010.

Pogledi

ŠIMON PERES
MIR IMA
SVOJU CIJENU

AKADEMIK
REŠID HAFIZOVIĆ

**NEMA NOVIH
I STARIH MUSLIMANA,
ALI IMA VEHABIJA**

Foto: Senad GUBELIĆ

AMOR MAŠOVIĆ • KOSOVARENJE • ESAD DURAKOVIĆ

INTERVJU Akademik Rešid Hafizović

Nema novih i starih muslimana, ali ima vehabija

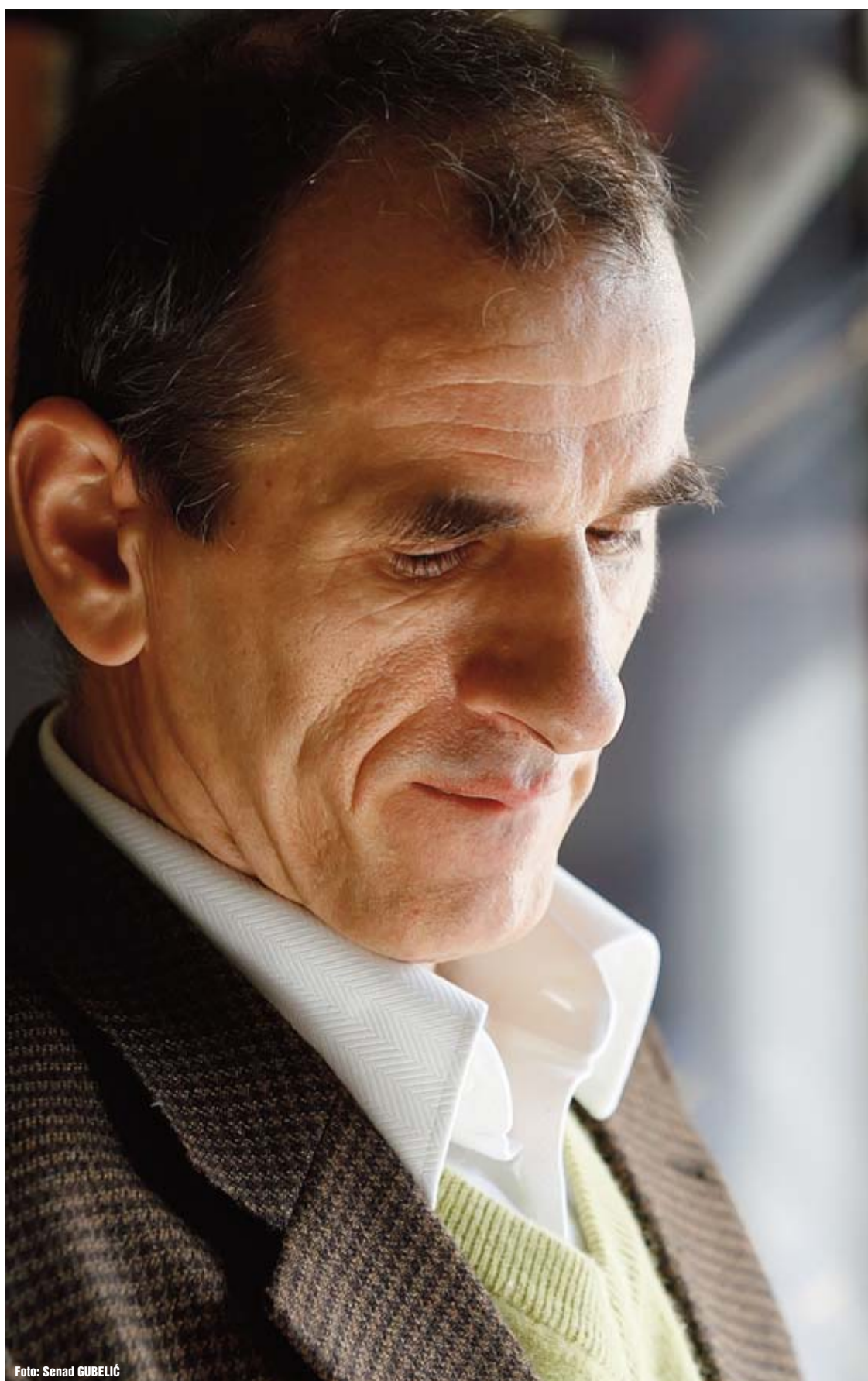

Foto: Senad GUBELIĆ

? Professore Hafizović, teroristički napad u Bugojnu mnoge je podsjetio na strašnu, skoro proročku težinu, Vašeg teksta objavljenog upravo u "Oslobodenju"; teksta "Oni dolaze po našu djecu". Kako ste se osjećali kad su se ostvarile Vaše najcrnije slutnje i kad se pokazala pogubnost ignoriranja Vašeg upozorenja?

- Kada sam pisao tekst pod gornjim naslovom prije skoro četiri godine, i nakon njegovog reprinteda povodom terorističkog napada u Bugojnu, osjećao sam se podjednako očajno i nesretno, jer sam shvatio da ono za šta sam mislio da je, definitivno, stvar prošlosti i samo jedna činjenica više u povijesti muslimanske literature, kulture i civilizacije, zapravo je postalo našom svakodnevicom, novom pošlašću nakon krvave agresije koju su Bošnjaci jedva preživjeli, novim virusom koji će, najzad, rastočiti polumilenijski nacionalni, religijski i kulturni identitet bosanskih muslimana - Bošnjaka. Taj virus je već dobrobrano uništio svaku šansu islamu u Europi, islamu kakav je nekoć bio u muslimanskoj Španiji, a sada dovršava svoj posao sa autohtonim europskim muslimanskim skupinama u regiji Balkana i Jugoistočne Europe. Kamo sreće da taj tekst nisam morao nikada napisati, a još bih sretniji bio da se moja predviđanja ne ostvaruju i da nisam bio u pravu.

? U našoj javnosti, temi "novih muslimana", kako ih naziva reis Cerić, odnosno "vehabija", kako ih se najčešće zovu u medijima, ili "selefija", kako se obično sami nazivaju, uglavnom se prilazi dosta površno. Vi sigurno možete našim čitateljima malo pojasniti ovu terminološku zbrku i ukratko kazati o kakvim muslimanima se tu uopće radi?

- Nema tu nikakvih "novih" i "starih" muslimana. Postoje muslimani kao takvi, muslimani kako ih je definirao Kur'an i Sunnet Poslanika islama (a.s.), kakvi u najvećoj mjeri egzistiraju diljem planete već više od hiljadu i četiri stotine godina. Gornja podjela dolazi sa boš-

njačkog religijskog vrha i samo je jedan od nedopustivih izraza njegove neodgovorne upotrebe jezika u javnome diskursu, a takovrsna upotreba jezika je samo sve ove godine produbljivala jazove među Bošnjacima, svađala ih i okretala jedne protiv drugih. S druge strane, tako neodmjerenim i neukusnim oslovljavanjem muslimana "novim" ili "starem" muslimanima naš religijski vrh je svjesno i namjerno amnestirao sebe od svake odgovornosti i želje da se neke stvari pravovremeno i u interesu islama i muslimana razriješe i postave na svoje mjesto.

Bosanski muslimani

U Bosni, zapravo, u najvećem procentu postoje tradicionalni bosanski muslimani, onakvi kakvim su ih opisali sami izvori islamske vjere, i postoje "vehabije", muslimanski puritanci i vječiti popravljači svijeta kojima se tradicionalni, autentični islam nikako ne uklapa u njihovu hudu optiku, a i Poslanik islama (a.s.) im nije dovoljno dobar, kao istinski mekanski plemenitaš, već od njega prave kariaturu, neuredna bradata pastira i sasvim obična goniča deva. Oni svoje rodoslovlje vezuju uz saudijskog nezadovoljnika iz sedamnaestog stoljeća Muhammed ibn 'Abdu'l-Vehaba, nedoučena reformatora koji je proglasio džihad protiv svih tadašnjih muslimana, uz pomoć kasnije dinastije Sauda, kojoj je pomogao sa svojim falangama da se popne na politički tron, u srcu muslimanskog imperija je krvlju crtao granice današnjoj saudijskoj monarhiji, u nečasnom savezu sa imperijalističkom Britanijom narsrtao na muslimansku vlast, poubijao hiljade ljudi na Kerbeli, u Nedžefu i drugdje, prolio potoke muslimanske krvi u svetim gradovima Mekki i Medini, Taifu i drugdje. Uz ime tog čovjeka se vezuje naslov i ideološko naslijeđe današnjih "vehabija" koje neki ovdašnji bošnjački političari neodmjereno, neodgovorno i netačno izjednačuju sa tradicionalnim muslimanskim pravnim školama ili mezhebima. Vehabizam je, zapravo, puritansko gibanje nezadovoljno i netolerantno prema svemu što se ne pokla-

pa sa njegovom idejnom vizurom, i, stoga, često sklono metodama ubilačkih ideologija koje ne biraju sredstva u ostvarenju svojih ciljeva. Kao što je svojstveno svakom drugom ranijem i kasnijem gibanju, i u ovom puritanskom pokretu kod muslimana postoje previranja i stanovita raslojavanja i preuzimanja drugih naslova i drukčijih identiteta. Kada se, najzad, prozrelo u njihov mentalitet, njihovu psihologiju i njihov neprihvatljiv način djelovanja, tad su se jedni sklonili pod naslov "selefizma", bahato i neprimjereno se pokušavajući izjednačiti sa prve tri najuzoritije generacije muslimana i njihovim vrijednostima i zasluga, a drugi, oni krajnje radikalni, za koje ni njihovi dojučerašnji istomišljenici više nisu bili dovoljno dobri, sami su sebe promakli u vehabijisku avangardu i postali "tekfirlijama" – onima koji su sebi dopustili ono što ni Poslanik islama (a.s.) nije činio niti mu je bilo dopušteno da to čini, to jest dopustili su sebi privilegij da sami određuju ko je pravi musliman, a ko nije. U osnovi, riječ je uvijek o jednom istom gibanju, istoj netrpeljivoj "filozofiji" i istom mentalnom sklopu, a različitost njihovih naslova kojima se kite virtualne je, nikako stvarne naravi. U suštini je riječ o neobrazovanim, needuciranim, zbnjenim ljudima koji vlastitoj djeci brane, primjerice, da u školi uče biologiju, i ne znajući da ono čime se ova plemenita disciplina bavi stoji u najjužjoj vezi sa Božijim Imenom 'Al-Zahir' ili Bogom-Vidljivim i djelujućim u svijetu osjetilnoga. Na jednoj strani se hvastaju da su jedini pravi nasljedovatelji Poslanika islama (a.s.), a na drugoj svojim neznanjem i neznačajkom religijskom praksom udaraju na samo srce islamske religijske doktrine.

? **Kako ste doživjeli javne reakcije na napad u Bugojnu, mislim na reakcije iz političkog vrha i iz Islamske zajednice?**

- Doživio sam ih kao vrhunac ljudskog i profesionalnog licemjerja. Svi su se tako napadno, poput farizeja, utrkivali da se nađu na licu mjesta i najubojitijim etiketama i nebiranim riječima oslove taj teroristički akt. I to je bilo sve. Više niko od njih nije ni prstom maknuo, a kamoli da je osjetio i mrvicu odgovornosti ili spremnost za preuzimanje odgovornosti za budućnost svijeta. Svi su sve znali, a načinjavali su se tako "nevino začuđenim" i iznenađenim. Da stvar bude gora, domalo iza toga su krenuli sa svojim starim pričama. Bili su spremni odgovornost prebaciti na bilo koga, samo da bi amnestirali vehabijisku ideologiju, "nove muslimane" koji su, eto, jedini sposobni odbraniti Bošnjake od genocida,

kako veli bošnjački religijski vrh, a jedan ovdašnji visokopozicionirani bošnjački političar ih još kiti, ni manje ni više, već naslovom "mezheba". Da je to iz neznanja, bilo bi oprostivo, ali nije, nego iz čiste manipulativne, predizborne pragme da se ne zamjeri ovoj ideologiji i njenim mentorima sa Arapskog poluotoka odakle upravo dolaze silne delegacije privrednika, biznismena i investitora, baš kao i prije četiri godine, kako bi se našem biračkom tijelu ostavio lažan dojam da se nešto kreativno radi i da će nam, nakon predstojećih izbora, samo ruže cvjetati. Zbog takvog njihova ignorantskog odnosa i nehtijenja da se ovim pojavama pogleda ravno u oči, bojim se, stvari će biti još gore i svi ćemo duboko zažaliti zbog svoje pravodobne neodgovornosti.

? **U nekoliko evropskih zemalja u posljednjih se nekoliko mjeseci intenzivno raspravlja o zabrani nikaba, s tim što je u nekim državama već došlo i do usvajanja određenih zakonskih odredbi o tome. Kakav je Vaš stav o tome?**

- Kako je terorizam postao globalni problem ljudske zajednice, tako su najodgovorniji politički moćnici u svijetu za budućnost

članaka. Ako muslimanka tako odjevena može pred "Lice Božije", zašto ne bi mogla stupiti i pred bilo koje stvorenje koje je On stvorio? Ako nije rezultat ideološke prisile, kao što je slučaj burke u Afganistanu talibanskog razdoblja, ili proizvod vlastitog poticaja da se oponašaju Poslanikove (a.s.) žene, za koje Kur'an izričito tvrdi da "nisu kao ostale žene" (Al-Ahzab, 32), pa, analogno tome, ni ove potonje ne mogu biti, sve i da hoće, kao one prvotne, onda je istrajavanje na nošenju burke i nikaba najvećma stvar vlastitog izbora, a najmanje stvar vjere i religijskog uvjerenja. Ako se eksperti za ljudska prava slažu da je taj dio odjeće neizostavni detalj u korpusu ljudskih prava, onda sam ja prvi koji ne dopušta

BURKA I NIKAB

Ako se eksperti za ljudska prava slažu da je taj dio odjeće neizostavni detalj u korpusu ljudskih prava, onda sam ja prvi koji ne dopušta da se u ljudska prava dira, pa o ma kojem ljudskom pravu bila riječ, ali to onda ne treba povezivati sa vjerom i pravdati vjerom, praveći vlastitu religijsku tradiciju, mimo milijardu i pet stotina milijuna muslimana u svijetu, karikaturom i anahronom pojavom, već treba svesti na razinu vlastite, pojedinačne modne opcije i izbora. Sve dok nam nije počela stizati "ulema" sa Arapskog poluotoka, mi nismo imali problema sa burkom i nikabom

komunističke vladavine, nije pričinjalo teškoću.

Žena muslimanka

Ono što mi, osobno, smeta u cijeloj ovoj zbrci i lažno nametnutom problemu oko burke i nikaba jest to da neki muslimani nikako ne uspijevaju shvatiti kako postoji milijardu važnijih stvari koje bi za vlastiti boljitak morali što hitnije riješiti. Poslije toga, sve preostalo slobodno vrijeme neka troše na raspravu o burci i nikabu, jer je to posljednja "važna" stvar u poretku prioriteta koji danas stoje pred tolikim brojem muslimana koji se uspijevaju dokazivati samo kao krupna biološka činjenica bez ikakva bitnog utjecaja na svjetskom tržištu ideja i svekolikih dostignuća. Bio bih sretniji sutra u Bosni vidjeti što vi-

Hercegovini. Kako to komentirate?

- Riječ je o čistoj manipulaciji i zloupotrebi, kao i u svemu do sada. Ne brine vlast u manjem BiH entitetu sekularna Europa i njena borba za sekularne europske vrijednosti, nego tu vlast zanima samo to kako i na koji način da pomjeri pozornost svijeta sa svega onoga za šta su ta vlast i njene institucije odgovorni. Ta vlast zna da je naslonjena na dva zločinačka stuba, to jest na policiju i vojsku tog entiteta, a i jedna i druga institucija su na međunarodnoj sudskoj instanci osuđene za izvršenje genocida, pa se stoga mora raditi na njihovu ukidanju; ta vlast zna da nedovoljno surađuje sa državnim institucijama ove zemlje, da ignorira sve kritike koje dolaze sa različitih političkih i diplomatskih međunarodnih destinacija, da ne hvata i ne procesurira stotine ratnih zločinaca koji ne samo da slobodno šetaju diljem ove zemlje i svijeta, već su mnogi od njih na visokim funkcijama u institucijama tog entiteta; ta vlast zna da je entitet kojim vlada obilježen stotinama masovnih grobnica sa posmrtnim ostacima ubijenih Bošnjaka o kojima svjesno i namjerno skriva podatke od domaćih i međunarodnih istražitelja; najzad, ta vlast zloupotrebom europske debate oko burke i nikaba nastoji, kad već ne može rastočiti ovu zemlju, uvjeriti svijet kako "Bosna postaje oazom bjelačkog terorizma", pa je zbog toga treba zaustaviti na njenom putu ka europskim integracijama i izolirati kao bezdanu jamu Balkana. To je krajnja svrha cijele inicijative oko burke i nikaba koja dolazi iz manjeg entiteta BiH.

? **Imajući u vidu i rezultate referenduma u Švicarskoj o zabrani minareta, može li se govoriti o stvaranju anti-muslimanske atmosfere na Zapadu?**

- Na Zapadu u manjoj ili većoj mjeri postoji antimuslimansko ozračje još od pada Granade 1492. godine. Činjenica je da Zapad nije sasvim sretan zbog prisustva desetina milijuna muslimana u svojoj sredini, ne znajući da je islam sa svojim temeljnim vrijednostima, nakon razdoblja muslimanske Sicilije i Španije, a docnije i Balkana, utkan u samo srce zapadnoeuropskog kulturnog identiteta. Ne znajući to, ili ne želeći to doznati, Zapad, osobito integrirajuća Europa nije kadra ni da dovrši vlastitu priču o svom kulturnom identitetu. Neće je moći dovršiti sve dok ne spozna šta su joj muslimani dali i koje njihove vrijednosti počivaju u njenoj arhitekturi, muzici, književnosti, filozofiji, umjetnosti i civilizacijskim dostignućima. To će lahko doznati,

Profesor dr. Rešid Hafizović redovni je profesor Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu gdje studentima tumači akaid, islamsku dogmu, te uporedne religije. Njegovo obrazovanje, naučni opus, prevoditeljski angažman, zahtijevali bi kartice i kartice teksta, no čak i njegovi najžešći kritičari priznaju mu izniman doprinos islamskoj misli i respektabilna dostignuća o kojima, uostalom, svjedoče i neke od iznimno vrijednih međunarodnih nagrada. Domaćoj javnosti, pak, poznatiji je po jasnim stavovima zbog kojih je nerijetko trpio žestoke udare: za Poglede prof. dr. Rešid Hafizović govori o vehabijama, selefijama i tekfirljama, burki i nikabu, domaćim političarima i vrhu Islamske zajednice u BiH, Borisu Tadiću, Tajipu Erdoganu i svojoj Srebrenici

planete nastojali ustrojiti novi sistem bezbjednosne kulture sa posve novim mjerama i standardima, kako bi tu nemilu globalnu pojavu barem stavili pod kontrolu. U tom smislu se postavilo i pitanje što brže, efikasnije i nepogrešivije identifikacije svakog pojedinca na kugli zemaljskoj. Na udaru novih mjera bezbjednosti u svijetu našla se burka i nikab kao sastavni dio kulture odijevanja nekih muslimanki novijeg datuma, naročito onih kojima nije dovoljna ona norma odijevanja muslimanke kako ju je zasjeđoćio Kur'an prije više od četrnaest stoljeća, propisujući muslimanki da u molitvu stupa pokrivena glavom, otkrivena lica, pokrivenih ruku do šaka i nogu do

da se u ljudska prava dira, pa o ma kojem ljudskom pravu bila riječ, ali to onda ne treba povezivati sa vjerom i pravdati vjerom, praveći vlastitu religijsku tradiciju, mimo milijardu i pet stotina milijuna muslimana u svijetu, karikaturom i anahronom pojavom, već treba svesti na razinu vlastite, pojedinačne modne opcije i izbora. Sve dok nam nije počela stizati "ulema" sa Arapskog poluotoka, mi nismo imali problema sa burkom i nikabom, već smo u Bosni svih ovih pet, i nešto više, stoljeća islama imali svoje nane, majke, sestre i kćeri koje su nosile prepoznatljiv šal, domaći, bosanski, i pokrivalo glavu onako kako to Kur'an zapovijeda, tako da to nikome i nikada, čak ni u vrijeme

še najnjegovanih univerzitetskih profesorica žena muslimanki, sa snažnom sviješću o svom religijskom identitetu i njegovim vrijednostima, nosile ili ne nosile šal, nego buljuk žena zarobljenih u burku i nikab, otrgnutih od svijeta i života, poput tolikih drugih u muslimanskome svijetu kojima je islam dao slobodu i dostojanstvo, ali su ih neki muslimanski vlastodršci zarobili, ponizili, oduzeli im slobodu i osnovna ljudska prava u dvadesetprvom stoljeću i prezreli ih kao nužno zlo bez kojeg, ipak, ne mogu.

? **Iz pojedinih krugova u Republici Srpskoj, takva atmosfera u Evropi zloupotrebljava se te stižu i zahtjevi za zabranom nikaba u Bosni i**

POTOČARI

Što se tiče Tadića i Erdogana, oni su tu bili još i najsvjetlije figure. Ako ne iz ljudskih, a ono barem iz dobro odmišljenih diplomatskih i državničkih pobuda Tadić je smogao snage i došao u Potočare, pred zapadnom javnošću se predstavio kao humanista i demokrata, a svojoj zemlji još više odškrinuo vrata prema Bruxellesu. Od njega se u ovom trenutku ni u nas niti u Beogradu više nije moglo ni očekivati. Erdogan je naš nesumnjivi prijatelj, veliki diplomata, državnik i srčani lobist za Bosnu. Jednim svojim potezom učini za svoju, a i za našu domovinu više nego cijela bulumenta naših političara za svog četvorogodišnjeg mandata

bude li imala volje, jer o tome postoje brda rukopisa i cijela napisana literatura. Na taj način će nestati ili, barem, biti ublaženo ono tradicionalno antimuslimansko ozračje u Europi i na Zapadu. Slučaj Švicarske samo pokazuje kako u Europi još uvijek, makar i prigodice, zavlada virus islamofobije, ali i neki muslimani u Europi i na Zapadu često snose odgovornost zbog takve klime. Neuljudeni u svojoj tradiciji mišljenja i zapahnuti virusom muslimanskog puritanizma, oni nisu u stanju uspostaviti ni međumuslimansku komunikaciju, a kamo li komunikaciju sa svojim okolišem. Gotovo da bi se i na njih mogle odnositi riječi Rabbi Josepha Krauskopfa koji opisujući u svojoj knjizi *Jews and Moors in Spain* (Kansas City, 1887) situaciju u Španiji nakon izгона muslimana i jevreja, kaže: "Moriskose (muslimane) Španija nije više mogla dozvati natrag. Arapi-muslimani, kakvi nekoć bijahu u Španiji, više nisu postojali. Njihovi potomci, kao neprosvjedeni beduini, skitaraju se onim prostranstvima Afrike koja su njihovi preci nekoć osvjetlili i prosvjetlili svjetlom učenosti... Duboka, preduboka tmina sada vlada Arapskim poluotokom." Prema tome, kada muslimani, osobito oni na Zapadu, promijene svoj odnos prema vlastitoj tradiciji mišljenja i vjerovanja, promijenit će i svoju današnju situaciju i suodnos sa svojim susjedima.

? Vi ste Srebreničanin. Kako komentirate događaje uz petnaestu godišnjicu genocida: od dolaska Tadića i Erdogana do novih Dodikovih provokacija te činjenicu da je Bosna i Hercegovina valjda jedina zemlja u Evropi koja se u državnom parlamentu nije odredila spram činjenice genocida u Srebrenici?

- Bio sam na posljednjoj džezazi u Potočarima. Moja sestra, nakon što je pokopala sina jedinca, taj dan je pokopala i svoga muža. To je bio moj konkretni razlog izbjivanja ondje. U posljednje vrijeme, inače, izbjegavam odlazak u Potočare na taj dan, jer previše licemjerne priče političara i stranih diplomata, kao i sujetne bahatosti našeg religijskog vrha ondje čujete svake godine. Svi na taj dan ondje proljuju krokodilске suze, održe svoje promotivne govore, odu i nikada se više ne sjete Potočara i Srebrenice.

Dodikova politika

Što se tiče Tadića i Erdogana, oni su tu bili još i najsvjetlije figure. Ako ne iz ljudskih, a ono barem iz dobro odmišljenih diplomatskih i državnčkih pobuda Tadić je smogao snage i došao u Potočare, pred zapadnom javnošću se predstavio kao humanista i demokrata, a svojoj zemlji još više odškrinuo vrata prema Bruxellesu. Od njega se u ovom trenutku ni u nas niti u Beogradu više nije moglo ni očekivati.

Erdogan je naš nesumnjivi prijatelj, veliki diplomata, državnik i srčani lobist za Bosnu. Jednim svojim potezom učini za svoju, a i za našu domovinu više nego cijela buklamenta naših političara za svog četvorogodišnjeg mandata. Samo,

NEDOUČENI REFORMATOR
Uz ime tog čovjeka se vezuje naslov i ideološko naslijeđe današnjih "vehabija" koje neki ovdašnji bošnjački političari neodmjereno, neodgovorno i netačno izjednačuju sa tradicionalnim muslimanskim pravnim školama ili mezhebima. Vehabizam je, zapravo, puritansko gibanje nezadovoljno i netolerantno prema svemu što se ne poklapa sa njegovom idejnom vizurom, i, stoga, često sklono metodama ubilačkih ideologija koje ne biraju sredstva u ostvarenju svojih ciljeva

nažalost, Erdogan, a čini se ni Tadić, nemaju dostojnog sugovornika ni u bošnjačkom političkom, niti u religijskom vrhu.

To što je naš državni parlament jedini koji se nije jasno odredio spram definicije genocida u Srebrenici, za razliku od najvećeg dijela demokratskog svijeta, jasno stavlja do znanja da bošnjački političari na državnoj razini nisu ni sposobni ni odgovorni, da je čak i ondje Dodikova politika apsolutno prevlađujuća, a da je sve to samo danak koji plaćamo zarad inad-politike nekih bošnjačkih političara, a Boga mi i našeg religijskog vrha, koji su snažno puhal, sjetit će se naše čitateljstvo, u jedra Dodiku na posljednjim izborima kako bi najbrojnija bošnjačka politička stranka izgubila izbore u većem BiH entitetu, a njen prvi čovjek svoju fotelju u Predsjedništvu BiH. To je samo pokazatelj u kako nedostojne ruke su dospjela politička i religijska žezla u ovoj zemlji. Sada imamo to što imamo.

? Turska se sve intenzivnije vraća na svjetsku scenu kao utjecajan faktor. Mislite li da njen sve veći interes za ove prostore može pomoći konsolidaciji stanja u regiji?

- Unatoč podozrenju koje dolazi iz beogradskih orijentalističkih krugova i ocjeni kako je na djelu neootomanizacija Balkana, povratak Turske na ove prostore bi donio boljitak svima. Turska je istinska regionalna sila koja podjednako dobro kotira i u muslimanskom svijetu i na Zapadu. Važna je članica NATO-a i snažan saveznik Amerike. Ima izrazitu muslimansku većinu, ali i sasvim prepoznatljive sekularne vrijednosti. Do te mjere se danas razvila i postala snažan faktor stabilnosti, da je Europi danas, možda, potrebija nego li Europi njoj. Turska danas ima najbolji i najsposobniji prvi politički i državnički ešalon koji je dokazao da za dvadeset i četiri sahatu može okupiti i na jedno mjesto dovesti dojučerašnje neprijatelje ili protivnike i sa njima potpisati deklaraciju u kojoj je ugrađena značajna i prosperitetna strategija za sve strane. Turski se glas danas daleko čuje i ozbiljno sluša. Stoga ni mi niti iko u regiji Balkana ne bi smio biti gluh za taj glas.

? Čini se da spoljna politika BiH, naročito, da tako kažem, onaj njezin dio koji kreira bošnjački politički vrh, nije u stanju odrediti se spram zemalja islamskog svijeta na način koji bi omogućio Bosni i Hercegovini da ostane između Istoka i Zapada: je li to ustvari uopće moguće?

- Bošnjačka spoljna politika je tako loša da se, gotovo, pitam da li ona uopće i postoji. Vi u tom segmentu nemate gotovo nijednu osobu sa prepoznatljivim i utjecajnim diplomatskim rukopisom i tragom. Stoga je teško i očekivati neku razvidniju vanjsku politiku, naročito onu koja bi uspostavila uravnotežen odnos Bosne prema Istoku i Zapadu, kao što je to slučaj Turske. Inače mislim da je takav odnos moguće uspostaviti. Štaviše, uz sve zamjerke koje bismo mogli izreći našoj vanjskoj politici za predsjedavanja rahmetli Alije Izetbegovića, valja reći da je takva vrsta odnosa, ne baš savršenog, tad ipak postojala. Može opet, ali trebamo sasvim drukčije dizajnirane političare u njihovu mentalnom sklopu i u njihovu obrazovanju i općoj kulturi.

? Za dva mjeseca očekuju nas dva nova izbora, mislite li da ćemo nakon trećeg oktobra imati više razloga za optimizam nego danas?

- Ako budemo morali birati nove dužnosnike sa dojakošnje, dobro nam znane u ovih zadnjih petnaestak godina političke scene, mislim da optimizmu nema mjesta. Ovi novoprijavljeni koji nam obećavaju bolju budućnost, mislim da su još gori, jer s njima na

MRAČNA BUDUĆNOST

Ako budemo morali birati nove dužnosnike sa dojakošnje, dobro nam znane u ovih zadnjih petnaestak godina političke scene, mislim da optimizmu nema mjesta. Ovi novoprijavljeni koji nam obećavaju bolju budućnost, mislim da su još gori, jer s njima na ovdašnju političku scenu stupa onaj davni nicejski svadbeni vez politike i religije, kao tamni odraz cara Konstantina i egipatskog biskupa Atanazija. To nikako ne bi valjalo. Vratilo bi nas u duboki mrak minulih vijekova, a baš u tom mraku se iz rečenog veza zametne ono vješticije jaje iz kojeg nema zdrava poroda, već samo obilna krv i umiranje

ovdašnju političku scenu stupa onaj davni nicejski svadbeni vez politike i religije, kao tamni odraz cara Konstantina i egipatskog biskupa Atanazija. To nikako ne bi valjalo. Vratilo bi nas u duboki mrak minulih vijekova, a baš u tom mraku se iz rečenog veza zametne ono vješticije jaje iz kojeg nema zdrava poroda, već samo obilna krv i umiranje.

2.000 stranica

Svi Bosanci i Hercegovci koji budu držali do sebe birat će ljude koji neće na slamku sisati krv njima i djeci njihovoj, već one ljude koji će ih dovesti u dvadesetprvo stoljeće i u okrilje najboljih tekovina moderne civilizacije. Svaki trijezni Bosanac i Hercegovac treba da zna da na predstojećim izborima ne glasa samo u svoje ime, već i u ime svoga djeteta, unuka i prauka, za budućnost ove zemlje koja bi nam svima trebala biti jednim tlom pod nogama. Imajući to u vidu, neka svak posluša svoju savjest, a u dubini svoga srca zavapi Bogu – ta to je tako ljudski – da mu na taj dan prosvijetli pamet i pomogne mu da donese najbolju odluku.

? Za kraj, možete li našim čitateljima otkriti na čemu trenutno radite?

- Mnogo toga je u procesu nastajanja. Trenutno privodim kraju svoj autorski rukopis o islamu u europskom kulturnom identitetu, a nastojim dovršiti i četvrti, posljednji svezak velikog arapskog rukopisa koji je u sedamnaestom stoljeću napisao jedan od najznačajnijih bošnjačkih intelektualaca Abdulah-efendija Bošnjak kao najljepši "Komentar na Dragulje poslaničke mudrosti" ikad napisan u vremenskom okviru od osam stoljeća. Sam Komentar se odnosi na temeljno djelo sufijске književnosti "Fusus al-Hikam" koje je napisao istinski europski musliman, slavni andaluzanski mistični filozof Muhjuddin Ibn 'Arabi u dvanaestom stoljeću. Integralni prijevod rukopisa na bosanski, od kojih su tri sveska već objavljena, iznosit će oko 2.000 stranica. To je ono što trenutno dovršavam i što bi, najprije, trebalo ugledati svjetlo dana.

Vildana Selimbegović